
Різновиди паралелізму у віршах доби Тан: характеристика лексики танських віршів згідно точного та розширеного паралелізму

I. Костанда

Танська поезія розмаїта засобами художнього мовлення, та найменш вивченими залишаються такі, що виконують текстотвірну та експресивну функції. Одним з таких засобів є паралелізм, він виступає як засіб викладення інформації у вірші, та поєднує в собі ці дві функції: 1) *Текстотвірна функція паралелізму*. У китайській мові немає чіткого розподілу на частини мови, тому роль ієрогліфа у фразі важко визначити точно. Таким чином, розподіл будь-якого тексту на окремі, однакові за побудовою частини, по-перше, допомагає краще зрозуміти функції окремих слів у строфах; а, по-друге, за допомогою утворення чітко відокремлених фраз, сприяє розумінню тексту в цілому; 2) *Експресивна функція паралелізму*. Слова й фрази, що складають паралелізм, у протиставленні поглиблюють свій зміст, а іноді набувають зовсім нового значення. Розгляду цих двох функцій і буде присвячений зміст статті. В основу дослідження покладено два принципи – аналіз паралелізму у віршах доби Тан з точки зору релігійно-філософських принципів та сприйняття танської поезії, як відображення світогляду китайського народу[2, 34].

Вивчаючи паралелізм у танських віршах необхідно враховувати вплив релігійно-філософських принципів на формування світогляду китайського народу. Розгляд проблеми привів зокрема до таких висновків: релігійно-філософські принципи можуть бути тим фактором, на якому треба сфокусувати увагу при розгляді танських віршів. Розглядаючи паралелізм у танських віршах, як відображення світогляду китайського народу, автор погоджується з тим, що релігійно-філософські принципи є однією зі складових частин, що формують світогляд. Автор звертається до спеціального дослідження релігійно-філософських факторів, що вплинули на формування світоглядної моделі китайського народу взагалі, та на формування такого лінгвістичного явища як паралелізм зокрема. Мета дослідження – вирішити проблему адекватності перекладу віршів, спираючись на принцип паралелізму, а також зробити змогу пояснити принцип сполучання слів при створенні паралелізму з точки зору китайської культури та менталітету, визначити роль традиційного розподілу речей на носіїв заряду *інь* та *ян* у формуванні паралелізму. Завдання статті – розібрати особливості поетичного тексту, дослідити прояви паралелізму на різних рівнях віршу, виявити та обґрунтувати формальні ознаки паралелізму в складі танського поетичного тексту.

Ми обрали декілька груп ієрогліфів, на прикладах яких, зробимо змогу розкрити значення паралелізму для танської поезії. Обрані нами ієрогліфи належать до груп:

- ієрогліфи зі значенням характеристики предмету, людини, явища та ін. (наприклад, кольори: 紅 червоний, 黃 жовтий, 紫 фіолетовий, 青 смарагдовий).

У китайській мові найбільш поширеними видами паралелізму є *точний* та *розширений*:

- *Точний паралелізм* вимагає, щоб повнозначні або службові слова, що протиставляються у двох строфах, належали до груп, які об'єднують один клас предметів, явищ, понять, дій тощо, а також потребує точної граматичної симетрії при побудові строф вірша [3, 56].

- *Розширений паралелізм* характеризується граматичною симетрією строф, але повнозначні слова протиставляються без урахування їх приналежності до якогось одного класу предметів, але необхідно, щоб ці слова належали до однієї групи повнозначних слів, тобто ієрогліфи з предметним значенням протиставляються ієрогліфам з предметним значенням, ієрогліфи зі значенням характеристики людини, предмету, явища та ін. протиставляються ієрогліфам зі значенням характеристики людини, предмету, явища та ін.. На прикладах цих ієрогліфів ми зможемо наочно розглянути різновиди паралелізму та його створення [3, 67].

Ієрогліфи зі значенням характеристики.

1. *紅 червоний*, ієрогліф зі значенням характеристики предмету, явища та ін. У вірші китайського поета Лі Шан-іня (李商隐, 812–858) “Весняний дощ” (“春雨”) ми бачимо розширений паралелізм у наступних строфах: “红楼隔雨相望冷, 珠箔飘灯独自归”.
(Послівний переклад: “Червоний терем, відділений дощем, де зустрічались, холодний, Перлова запона, блукаючі ліхтарі, у самоті повертаюсь”).
Тут паралель проводиться між фразами *红楼 червоний терем* та *珠箔 перлова запона*. Це протиставлення не є традиційним, воно стає можливим завдяки авторському замислу. У вірші ієрогліф *紅* вказує на забарвлення, а *珠* – на якість. Якщо пояснювати це протиставлення за китайською культурною традицією, то червоний колір має в собі заряд *ян*, а перлини – заряд *інь*. Тому в китайській літературі, при створенні паралелізму цілком вірним є протиставлення двох ієрогліфів з різними зарядами енергій.
2. *黃 жовтий*, ієрогліф зі значенням характеристики предмету, явища та ін.. Прикладом, коли ієрогліф *黃* складає точний паралелізм можуть бути строфи з віршу Лі Шан-іня “Другий день другого місяця” (“二月二日”): “紫蝶黄蜂俱有情”. (Послівний переклад: “Фіолетові метелики, жовті бджоли – у всіх є почуття”). У цій строфі паралелізм складають такі фрази *紫蝶 фіолетові метелики* та *黄蜂 жовті бджоли*. *紫 фіолетовий* та *黄 жовтий* є кольорами, вони складають паралелізм, але не протиставляються, а навпаки зіставляються: обидва мають у собі заряд *інь*. Паралелізм який вони складають за китайською літературною традицією називають точним.
Приклад складання поширеного паралелізму з ієрогліфами *紫* і *黄*, можна знайти в цьому ж вірші: “花须柳眼各无赖, 紫蝶黄蜂俱有情”. (Послівний переклад: “Квіткові вусики, очі верби – усі бездушні; Фіолетові метелики, жовті бджоли – у всіх є почуття”). Протиставляються такі ієрогліфи: *花 квіткові* та *紫 фіолетові*; *柳 вербові* та *黄 жовті*. Якщо знов звернутися за поясненням до китайської культури, то в цьому протиставленні ієрогліфи *花* й *柳* мають заряд *інь*, *紫* і *黄* мають заряд *ян*. У цих строфах можна побачити наочно протиставлення: опис людини опису природи. Відношення ієрогліфів, що складають строфу до носіїв різних енергетичних зарядів, робить це протиставлення більш зрозумілим та яскравим [1, 45].
3. *青 смарагдовий*, ієрогліф зі значенням характеристики предмету, явища та ін. Розглянемо, як цей ієрогліф складає точний паралелізм, на прикладі вірша Лі Шан-іня “Вчора” (“昨日”): “昨日紫姑神去也, 今朝青鸟使来踪”. (Послівний переклад: “Вчора пішла Фіолетова Небожителька, Сьогодні зранку прилетіла смарагдова птаха-посланець”). Протиставляються кольори *紫* та *青*, які належать до різних зарядів *青* до *інь*, а *紫* до *ян*. Відбір для складання паралелізму, ієрогліфів з протилежними зарядами

підкреслює те, що зміст строф також протиставляється: ситуація, що була вчора протилежна тій, що є сьогодні. Окрім того, у цих строфах майже всі симетричні ієрогліфи мають протилежні заряди, це робить протиставлення експресивним.

4. 秋 *осінній*, ієрогліф зі значенням характеристики предмету, явища та ін. Традиційним протиставленням для 秋 *осінній* є 春 *весняний*. Але в китайській поезії дуже багато цікавих прикладів, де 秋 формує розширений паралелізм. Наприклад, у вірші Лі Шан-іня “桂林路中作”: “地暖无秋色, 江晴有暮晖”. (Послівний переклад: “Земля тепла, немає ознак осені, У прозорій річці вечірне сонце”).

秋 – ієрогліф, що має значення пори року, 暮 – ієрогліф, що вказує на час доби, вони не протиставляються: 秋 і 暮 відносяться до явищ з енергією їнь, осінь пора занепаду у природі, так само як і вечір – майже кінець доби. доповнюють та поглиблюють зміст одне одного, допомагають читачеві краще зрозуміти думку автора.

Розглянемо як складають паралелізм ієрогліфи з предметним значенням, ми обрали декілька ієрогліфів: рослини (花 квітка, 柳 верба), пори року (春 весна, 秋 осінь).

У вірші Лі Шан-іня “У маленькому садочку п’ю на самоті” (“小园独酌”) є такі строфи: “柳带谁能结, 花房未肯开”. (Послівний переклад: “Стрічки верби хто зможе розв’язати, Квіти не згодні цвісти”). Тут 花 і 柳 складають точний паралелізм: два ієрогліфи з предметним значенням, що належать до одного класу предметів, у поданому випадку рослин та, як було вище означено, 花 і 柳 є носіями *їнського* заряду.

Таким чином, ми наочно розглянули види паралелізму в китайській поезії на прикладах віршів Лі Шан-іня, та можемо зробити наступні висновки: сутність паралелізму полягає в більш точному та повному поясненні, строфи посилюють значення одна одної. У китайській філософсько-естетичній свідомості традиційно не властиве поняття про єдине начало, єдиного Творця чи Абсолют. Гармонія двох протилежних начал – єдина умова створення світу й необхідна умова появи твору, зокрема, поезії. Присутні в ній(поезії) мовні засоби також є проявами релігійно-філософських поглядів, що формують світогляд китайського народу. Тому гармонія *їнь* та *ян*, зіставлення та протиставлення цих двох начал утілено на багатьох рівнях поетичного тексту.

Література

1. Щичко В. Китайский язык. Теория и практика перевода. – М.: Министерство образования Российской Федерации. Военный университет. АСТ Восток Запад, 2004.
2. История китайской философии: Пер. с кит. / общ. ред. и послес. М. Л. Гитаренко. – М.: Прогресс, 1989.
3. 黄世中。李商隐诗选。北京：北京瑞古冠中印刷，2007.